

NETTIMUSKARI

Muskarilaulut tutuiksi
kotiväelle verkon välityksellä

Maiju Rinne
Miia Syrjä

Opinnäytetyö
Toukokuu 2014

Musiikin koulutusohjelma
Kulttuuriala

Tekijä(t) Rinne, Maiju Syrjä, Miia	Julkaisun laji Opinnäytetyö	Päivämäärä 12.05.2014
	Sivumäärä 35	Julkaisun kieli Suomi
		Verkkojulkaisulupa myönnetty (X)
Työn nimi NETTIMUSKARI: Muskarilaulut tutuiksi kotiväelle verkon välityksellä		
Koulutusohjelma Musiikin koulutusohjelma		
Työn ohjaaja(t) Pantsu Leena		
Toimeksiantaja(t) Jyväskylän ammattikorkeakoulu, Muskaristudio		
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyömme pääpainona oli tuottaa Jyväskylän ammattikorkeakoulun Muskaristudiolle verkkotyötila, jota pystytään jatkossa hyödyntämään aikuisen ja lapsen yhteisenä muskari työtilana. Kokeilu suunnattiin Muskaristudion Taikas-Nelosten ryhmälle, nimikkeellä Nettimuskari.</p> <p>Pyrimme selvittämään, voiko lapsen musiikillista kehitystä tukea verkko-opetuksella. Internet on yleistynyt viime vuosina ja pyrimmekin hyödyntämään verkko-opetusta myös meidän alallamme. Nykyään Internetin ja tietotekniikan hallinta on yksi edellytys työnteossa alalla kuin alalla.</p> <p>Olemme opinnäytetyömme aikana tutustuneet Internetin tarjoamiin musiikin verkko-opetusmateriaaleihin lapsille, nuorille ja aikuisille. Työssä pohdimme lapsille suunnatun musiikin verkko-opetuksen hyötyjä ja haittoja muskaristudiolaisten vanhemmille teetettyjen kyselyjen avulla. Lisäksi pohdimme Nettimuskarin tuottamisen eri vaiheita.</p> <p>Opinnäytetyömme tuloksena kyselyjen perusteella oli, että Nettimuskarista oltiin kiinnostuneita. Alussa materiaalia oli vähän, mutta videoista pidettiin ja niitä hyödynnettiin kotona laulaen, leikkien ja kuunnellen. Nettimuskari oli onnistunut kokeilu, ja sen toivottiin olevan käytössä myös tulevaisuudessa.</p>		
Avainsanat (asiasanat) Varhaisiän musiikkikasvatus, verkko-oppimateriaalit, oppiminen		
Muut tiedot		

Author(s) Rinne, Maiju Syrjä, Miia	Type of publication Bachelor's Thesis	Date 12052014
	Pages 35	Language Finnish
		Permission for web publication (X)
Title AN ONLINE MUSIC KINDERGARTEN: Online means of making children's songs familiar to the whole family		
Degree Programme Degree Programme in Music, specialization in Early Childhood Music Education		
Tutor Pantsu, Leena		
Assigned by Jamk University of Applied Sciences, Muskaristudio		
Abstract <p>The aim of the thesis was to produce an online workspace for the Muskaristudio of Jamk University of Applied Sciences which can be used as a shared music workspace by adults and children. This experiment was targeted at Muskaristudio's Magical- Fourth group, called Nettimuskari.</p> <p>The purpose was to examine if it was possible to support a child's musical growth with online learning material. The Internet has increased its popularity in the last few years, and the aim was to utilize online teaching also in this field. Nowadays skills related to the internet and information technology are a basic qualification in any field of work.</p> <p>During the thesis process the authors familiarized themselves with music online-workspaces for children, youngsters and adults offered by the Internet. Thesis we dealt with the benefits and drawbacks of children's online music workspaces with the help of surveys directed at the children's parents. The thesis also described the different phases of producing Nettimuskari.</p> <p>Based on surveys, the results of the thesis were that Nettimuskari was interesting. At the beginning there was marginally material but the videos were liked and used by singing, playing and listening at home. Nettimuskari was successful experiment and it was requested to be able to use in future.</p>		
Keywords Early childhood music education, online learning material, learning		
Miscellaneous		

Sisällys

1 Johdanto	2
2 Nettimuskari - Toiminnallinen opinnäytetyö.....	3
3 Varhaisiän musiikkikasvatus	5
3.1 Varhaisiän musiikkikasvatus Suomessa	5
3.2 Varhaisiän musiikkikasvatuksen tavoitteet.....	6
4 Interaktiivinen varhaisiän musiikkikasvatus	11
4.1 Internet musiikin oppimisympäristönä.....	11
4.2 Varhaisiän musiikkikasvatus verkossa	14
5 Nettimuskari Jyväskylän ammattikorkeakoulun Muskaristudion ”Taikas-Nelosille”	15
5.1 Suunnittelu.....	16
5.2 Kyselylomakkeet vanhemmille ennen Nettimuskari-kokeilua ja tulokset.....	17
5.3 Toteutus.....	19
5.4 Kyselylomakkeet vanhemmille Nettimuskari-kokeilun jälkeen ja tulokset	21
6 Pohdinta.....	23
Lähteet	28
Liitteet.....	31
Liite 1 Kysely ½ Taikas-Nelosten huoltajille talvella 2013.....	31
Liite 2 Kysely 2/2 Taikas-Nelosten huoltajille keväällä 2014	34

1 Johdanto

”Taidekasvatuksen tavoitteena ei ole aina määränpään saavuttaminen, vaan matkasta nauttiminen. Juuri tästä matkasta voi tulla elämäntapa.”

Ellen Dissanyake 2000

Keväällä 2013 aloimme pohtia tulevaa opinnäytetyötämme. Aluksi valmistauduimme tekemään opinnäytetyön yksilöinä, mutta saimme sähköpostitse pyynnön ryhtyä tekemään tilaustyönä verkkotukimateriaalia Jyväskylän ammattikorkeakoulun Muskaristudion ryhmälle ja heidän vanhemmilleen. Tarkoituksenamme oli tuottaa Internet sivusto, jonne lisäisimme muskarissa lukuvuoden aikana käytyä materiaalia. Molemmat innostuimme ideasta heti, sillä kokemuksesta tiedämme, että lasten vanhemmat ovat kiinnostuneita muskarin tapahtumista. Yleensä kuuleekin heidän kysyvän lapsiltaan, ”Mitä teitte muskarissa?” ja ”Mitä lauluja lauloitte tänään?”, mutta lapsen yleensä kuulee vastaavan, ”Oli kivaa” ja ”En muista”. Tulemme opinnäytetyössämme käyttämään puhekieleen vakiintunutta ilmausta, *muskari*, joka tulee vanhanaikaisesta termistä *musiikkileikkikoulu*. Nykyään musiikkileikkikoulunopettajia kutsutaan nimellä *varhaisiän musiikinopettaja*.

Aloimme käyttää verkkotukimateriaalista nimeä *Nettimuskari*, joka on muskarilapsen ja hänen huoltajansa yhteinen työtila. Kyseinen ryhmä, jolle Nettimuskaria aloimme tehdä, koostui noin 4-vuotiaista viikoittain muskarissa käyvistä lapsista. Tämän verkkotukimateriaalin ideana on luoda side muskarin ja kodin välille, jotta lauluja pystytään hyödyntämään myös kotona. Nettimuskaria seuraamalla myös kotiväki on tietoinen muskarilauluista, joten näin ollen musiikista voi tulla perheen yhteinen harrastus. Haluammekin, että musiikki olisi osana muskarilasten kodin arkea. Sivustolta löytyy muskarissa vuoden aikana käytettyjä laulunuoitteja, loruja sekä opiskelijatovereidemme kanssa toteutettuja videoita. Lisäksi olemme laittaneet mukaan leikkiohjeita, joiden avulla lauluja voi leikkiä kotona. Liitimme sivustolle myös lyhyen tietoisikun varhaisiän musiikkikasvatuksesta, joka vastaa vanhempien kysymykseen: ”Miksi muskaria?”.

Internetin käyttö on lisääntynyt runsaasti viime vuosien aikana ja verkon hyödyntämisen mahdollisuudet ovat rajattomat. Haluamme ikään kuin päivittää perinteistä muskariajattelua. Varhaisiän musiikkikasvatusmateriaalia on jo tarjolla verkossa, esimerkiksi Yle Areenan tarjoama Pikku-Kakkonen ja Ti-Ti Nallen puuhasivut (Yle Areena 2014; Ti-Ti Nalle 2014). Myös ns. virallisten lähteiden lisäksi yhteisöpalvelu Facebook sisältää varhaisiän musiikkikasvatuksen ammattilaisten jakamaa materiaalia. Sivustolla puhutaan opettajien luoneen avoimia ryhmiä muskareilleen, joissa he jakavat esimerkiksi äitien puhelimilla kuvattuja videoita. Nettimuskari eroaa näistä edellä mainituista verkkopalveluista siten, että se on salasanalla suojattu eikä sitä löydä ulkopuoliset. Lisäksi sivustoa varten on kysytty luvat laulujen säveltäjiltä, jotta voimme käyttää heidän materiaaliaan sivustomme elävöittämiseen. Saadaksemme palautetta Nettimuskarista, teetimme projektimme aikana alku- ja loppukyselyn.

Päätavoitteena opinnäytetyössämme oli luoda Muskaristudiolle Nettimuskari-pohja, jota pystytään hyödyntämään ja kehittämään tulevaisuudessa. Nettimuskari avaa jatkossa Jyväskylän ammattikorkeakoulun opiskelijoille uuden väylän kerätä opintopisteitä ja osallistua tätä kautta Muskaristudion toimintaan.

2 Nettimuskari - Toiminnallinen opinnäytetyö

”Projektin on tavoitteellinen, tietyn ajan kestävä prosessi. se voi olla osa isommasta hankkeesta tai tähdätä tiettyyn rajattuun kertaluonteiseen tulokseen.”

Vilka & Airaksinen 2003

Toiminnallinen opinnäytetyö koostuu kehitettävästä tuotteesta ja prosessia kuvaavasta raportista (Liukko 2013). Nettimuskari-sivuston tuottaminen ei vaatinut uuden tutkimuksen tekemistä, vaan olemme perehtyneet teoreettisessa tarkastelussa Nettimuskarin tekemiseen vaadittavaan tietoon sekä päiväkirjamaiseen pohdintaan.

Tutkimusmenetelmien käyttö ei ole vaadittua toiminnallisessa opinnäytetyössä. Tämän muotoisessa opinnäytetyössä raportointi on vain osa kokonaisuutta, jossa olennaisinta on itse tuotos. Tämä ei tarkoita sitä, että toiminnallisessa työssä olisi vähemmän tekemistä kuin tutkimuksellisessa opinnäytteessä. Alusta alkaen tulee tehdä itselleen selväksi, että valmiin tuotteen lisäksi raportointi kuluneesta projektista on samalla viivalla toiminnallisen työn tuotoksen kanssa. (Vilka & Airaksinen 2003.)

Teoksessa *Toiminnallinen opinnäytetyö* (Vilka & Airaksinen 2003) selvitetään, että toiminnallista opinnäytetyötä lähdetään työstämään alussa samalla tavalla kuin perinteistä tutkimuksellista työtä. Nettimuskari-projektin alussa laadimme tutkimussuunnitelman, johon kirjasimme tutkimuskysymykset. Samaan aikaan aloimme suunnitella mahdollista aikataulua, jossa Nettimuskaria lähdettiin tuottamaan. Projektillamme oli alusta alkaen selkeä tarkoitus (Vilka ym. 2003); tuottaa Jyväskylän ammattikorkeakoulun Muskaristudion käyttöön verkko-oppimateriaali, jota pystyisi mahdollisesti jatkossakin hyödyntämään.

Vilka ja Airaksinen (2003) toteavat, että päiväkirjan pitäminen on oleellinen osa toiminnallisen opinnäytetyön työstämistä. Pitkälle aikavälille ajoittuvan projektin vaiheiden muistaminen on helpompaa raportointivaiheessa, kun päiväkirjasta löytyy oleelliset ja merkittävimmät tapahtumat työn ajalta. Myös kaikki vastaan tulleet muutokset on hyvä olla kirjattuna, sillä ne ovat tärkeitä asioita toiminnallisen opinnäytetyön raportoinnin kannalta. (Vilka & Airaksinen 2003.) Nettimuskarin työstäminen tapahtui pitkällä aikavälillä, joten ilman asioiden ylöskirjaamista kaikkien tärkeiden välivaiheiden muistaminen olisi ollut lähes mahdotonta. Raportoinnin aloittaminen kävi mutkattomammin, sillä olimme molemmat tietoisia projektimme vaiheiden yksityiskohdista ja syy-seuraussuhteista, jotka johtivat lopputulokseen.

Tiedonhankinta menetelminä käytimme pääsääntöisesti Internetiä, mutta myös omiin kokemuksiimme pohjautuvaa tietoa, jolle haimme lisävarmistusta käyttämämme lähdekirjallisuudesta. Nettimuskari olisi pystytty toteuttamaan ilman tieteelliseen aineistoon tutustumista hyödyntäen vain varhaisiän musiikkikasvatus laulumateriaalia. Raportointivaiheessa tarvitsimme kuitenkin faktatietoa, johon kirjallinen työmme pohjautuu. Kriittisen näkökulman ja tieteellisen arviointikyvyn omaksumisen

vuoksi kirjallinen lähdemateriaali on välttämätöntä myös toiminnallisessa opinnäytetyössä (Vilka & Airaksinen 2003).

3 Varhaisiän musiikkikasvatus

3.1 Varhaisiän musiikkikasvatus Suomessa

Varhaisiän musiikkikasvatuksen ensi askeleet Suomessa

Varhaisiän musiikkikasvatuksen juuret Suomessa ovat peräisin 1900-luvun puolivälistä. Lahtelainen Ingrid Söderström toimi Viipurin musiikkiopistossa pianonsoitonopettajana, jolloin musiikkiopistoon pääsulle oli asetettuna alaikäraja. Pienet lapset eivät päässeet harrastamaan musiikkia, sillä sodanjälkeisessä Suomessa varhaisiän musiikkikasvatusta ei pidetty tärkeänä asiana. Söderström oli Saksassa matkustaessaan nähnyt, kuinka musiikin maailma tuotiin lapsille tutuksi rytmin ja leikin yhdistelmällä. Ollessaan musiikkipedagogisissa kongresseissa Oslossa ja Tukholmassa, ajatus lasten musiikkikasvatuksesta vahvistui. Vuoden 1953 Suomen kuvalehden artikkelin mukaan Söderström aloitti työnsä ohella omassa kodissaan kotimuskareiden pitämisen. Söderströmin lastenlasten, Henrikin ja Marian, mukaan muskareita olisi ollut jo 1940-luvulla, kun taas nuoremmat lastenlapset, Petter ja Katri, muistavat ensimmäiset kotimuskarit 1950-luvulta.

Lahden lisäksi alkusysäyksiä Suomen varhaisiän musiikkikasvatuksesta saatiin Helsingissä ja Kuopiossa. Helsinkiläinen Heidi Sundblad-Halme toi Norjasta idean musiikki-lastentarhasta 50-luvulla, eikä ollut tietoinen muusta vastaavasta Suomessa. Vuonna 1958 Sirkka Valkola-Laine perusti Helsingissä kotiinsa musiikkileikkikoulun. Kuopiossa Kaarina Eränen oli tyytymätön suurien päiväkotiryhmien kaavoihin kangistuneeseen laulunopetukseen. Hän halusi lasten saavan monipuolisempia musiikkielämyksiä ja perusti yksityisen musiikkileikkikoulun vuonna 1959. Myöhemmin Eränen muutti Ouluun, jossa perusti Musiikkileikkikoulu Mehiläisen, jonka parissa jatkoi vuoteen 1990. (Kroksfors 2010, 146-147.)

Koulutuksesta

Musiikkileikkikoulun opettajankoulutus aloitettiin Sibelius-Akatemiassa vuonna 1971, lähinnä täydennyskoulutuksena musiikkikasvattajilla ja lastentarhanopettajille. Ylioppilastutkinto-pohjainen koulutus aloitettiin 1987 konservatorioissa. Varhaisiän musiikinopettajaksi tähtäävää koulutusta on annettu ammattikorkeakouluissa Lahdessa, Jyväskylässä, Helsingissä sekä ruotsinkielellä Pietarsaassa. (Krokfors 2010, 149-150.) Lisäksi Sibelius-Akatemiassa varhaisiän musiikkikasvatusta pystyy opiskelemaan maisterin tutkintoon sisällytettävillä erikoistumisopinnoilla (Marjanen 2005, 64). Kevään 2014 yhteishaussa varhaisiän musiikkikasvatusta pystyi hakemaan opiskelemaan Jyväskylän ammattikorkeakouluun ja Metropoliaan (Jamk 2014; Metropolia 2014). Molemmissa tutkintonimike on Musiikkipedagogi (AMK).

3.2 Varhaisiän musiikkikasvatuksen tavoitteet

Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatus on pienten lasten eri elämänpiireissä tapahtuvaa kasvatuksellista vuorovaikutusta, jonka tavoitteena on edistää lasten tasapainoista kasvua, kehitystä ja oppimista. Varhaiskasvatuksen ensisijaisena tavoitteena on lisätä lapsen kokonaisvaltaista hyvinvointia (fyysinen, psyykinen, sosiaalinen ja emotionaalinen). Näin ollen, lapsella olisi mahdollisimman hyvät kasvun, kehittymisen ja oppimisen edellytykset. (Pantsu 2012.)

Leikkiminen, liikkuminen, tutkiminen ja eri taiteen alueisiin liittyvä ilmaiseminen ovat lapselle ominaisia tapoja toimia ja ajatella. Toimiessaan itselleen mielekkäällä tavalla lapsi saa merkityksellisiä kokemuksia sekä hän oppii ilmentämään ajatteluaan ja tunteitaan. Lapsi on synnynnäisesti utelias ja haluaa oppia uutta vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Lapsi oppii ja kehittyy kohdatessaan erilaisia asioita näkemällä, kuulemalla, haistamalla, kokemalla ja tuntemalla. (Pantsu 2012.)

Varhaisiän musiikkikasvatuksen perusta

Varhaisiän musiikkikasvatuksella pyritään herättelemään lapsen synnynnäiset musiikilliset kyvyt sekä ne ominaisuudet, joita voidaan kehittää edelleen. Oppiminen tapahtuu konstruktivistisen ajattelun mukaisesti: musiikkikasvatus etenee ”spiraalina” rakentamalla uutta jo opitun päälle eli peilataan uutta asiaa aiemmin opittuun.

Lapselle tarjotaan turvallinen, myönteinen ja lämmin ilmapiiri, jossa jokainen voi löytää vapauden eläytymiseen, itsensä ilmaisemiseen, mielihyvän kokemiseen, tunteistaan kertomiseen, arvostusten muodostamiseen ja valintojen tekemiseen. Näin ollen lapsi kokee voivansa osallistua toimintaan ja hänen hyvinvointinsa lisääntyy. (Pantsu 2012.)

Taiteen perusopetuksen tavoitteisto (2002)

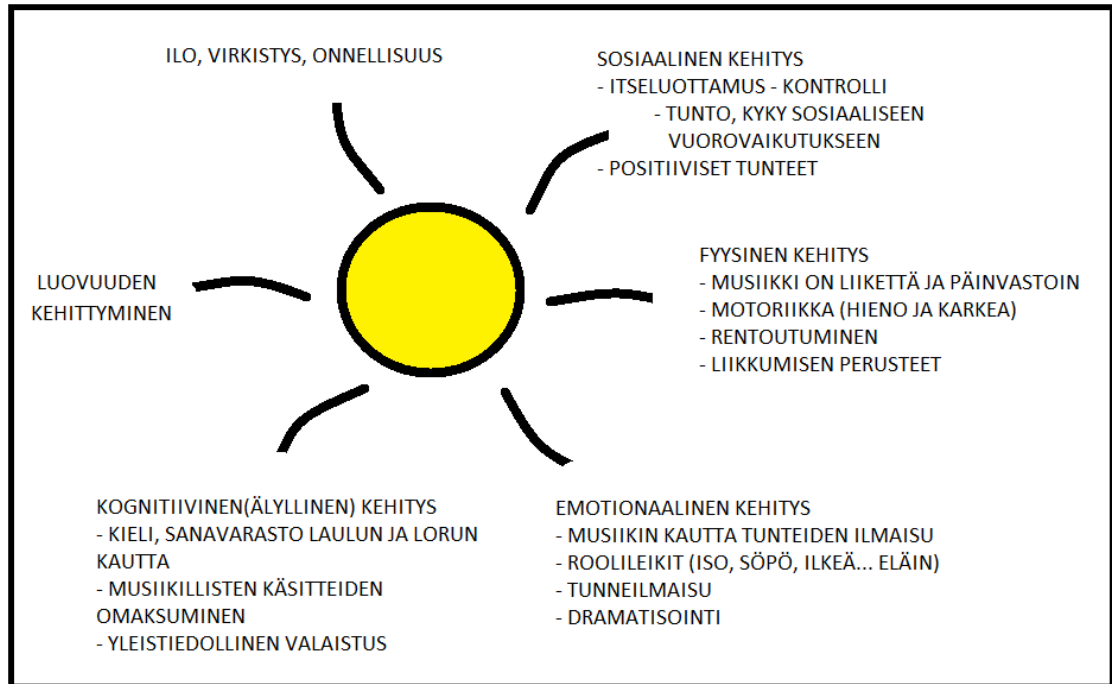
- 1) Lapsi saa musiikillisia elämyksiä, valmiuksia ja taitoja, jotka muodostavat pohjan hyvälle musiikkisuhteelle ja myöhemmälle musiikkiharrastukselle
- 2) Lapsi kehittyy kuuntelemaan ja kokemaan musiikkia sekä ilmaisemaan itseään musiikin keinoin.

Keskeiset sisällöt: musiikin elementit - rytmi, muoto, harmonia, melodia, dynamiikka, sointiväri, jotka muodostavat opetuksen keskeisen sisällön.

- 3) Elämysten avulla leikin keinoin harjaannutetaan lapsen musiikillista muistia ja musiikin kuunteluvalmiuksia sekä tuetaan hänen kognitiivista, emotionaalista, motorista ja sosiaalista kehitystään. (Opetushallitus 2002.)

”Musiikki on kuin aurinko, jonka säteet voivat koskettaa lapsen kehityksen kaikkia osa-alueita.”

Donna Wood 1996

Kuva 1. Donna Wood - Musiikki on kuin aurinko – Music is like the sun: Its rays can touch all areas of development (1996)

Musiikkikasvatuksen tavoitteet

Varhaisiän musiikkikasvatus on tavoitteellista toimintaa, jolla tuetaan lapsen kokonaisvaltaista kehitystä. Opetuksella pyritään tarjoamaan lapselle vain parasta, korkea tasoista musiikkia, Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetussuunnitelmaan sekä opettajan omiin laatimiin kausi- ja tuntisuunnitelmiin pohjautuen. Lapsi kokee musiikillisia elämyksiä ja opetuksella tuetaan lapsen positiivista musiikillista minäkuvan muodostumista. (Pantsu 2012.)

Musiikilliset tavoitteet: opetuksen päätavoite, ydin, jota muut mainitsemamme tavoitteet tukevat ja syventävät. Musiikillisia tavoitteita voivat olla esimerkiksi hitaan ja nopean tai korkean ja matalan musiikin eron hahmottaminen eri työtapojen, esimerkiksi liikkeen tai soiton avulla.

Kognitiiviset tavoitteet: lapsi vastaanottaa uutta tietoa, käsittelee tietoa ja palauttaa opitun asian mieleensä.

Sosiaalis-emotionaaliset tavoitteet: edistetään lapsen sosiaalista vuorovaikutusta toisten kanssa, lapsi ymmärtää oman toiminnan seuraukset, lasta tuetaan itsetunnon ja positiivisen minäkuvan syntymisessä.

Psykomotoriset tavoitteet: tuetaan lapsen hieno- ja karkea motorista kehitystä, lapsi nauttii liikkumisesta ja koordinaatiokyky ja lihasten hallinta kehittyvät.

Esteettiset tavoitteet: herätetään lapsen esteettinen ajattelu sekä tunteet ja aistiha-
vainnot harmonian ja kauneuden avulla. (Pantsu 2012.)

”Taide kuuluu kaikille ja jokaisella lapsella pitäisi olla mahdollisuus taiteellisen elämyksen tuomaan mielihyvään, nautintoon sekä taiteelliseen toiminnallisuuteen ja yksilöllisiin fantasiamaailmoihin.”

(Inkeri Ruokonen 2006, 11.)

Tuotimme Nettimuskarin 4-vuotiaiden lasten ryhmälle, teimme koosteen ko. ikäryhmän musiikillisesta kehityksestä Inkeri Ruokosen artikkelin (2001) sekä omien musiikkiinpanojemme, Varhaisiän musiikkikasvatuksen didaktiikkatunneilta (2012), mukaisesti.

4-vuotias lapsi:

Yleistä:

- pystyy keskittymään jo pidemmän aikaa
- on sosiaalinen, kaverit ovat tärkeitä
- nauttii yhteisleikeistä ja sääntöleikit alkavat kiinnostaa
- on kiinnostunut saduista ja tarinoista, lapsella on rikas mielikuvitus
- on kaikkiruokainen musiikin suhteen

Laulaminen ja äänenkäyttö:

- hallitsee omaa äänenkäyttöönään
- nauttii laulamista yksin ja ryhmässä
- muistaa melko hyvin ulkoa kokonaisia lauluja
- jäljittelee suosikkilaulujaan tarkasti
- pystyy laulamaan puhtaasti melodisia suuntauksia ja intervallisuhteita
- osaa laulaa paljon erilaisia lauluja, lapsella on laaja lauluohjelmisto

Soittaminen:

- osaa taputtaa sanarytmejä
- osaa soittaa sujuvasti kehittyneen silmä-käsikoordinaation vuoksi
- nauttii erilaisista kaiku- ja rytmiviesteistä
- hahmottaa tasa- ja kolmijakoisen musiikin eron
- nauttii soittamisesta yksin ja ryhmässä
- voi aloittaa oman instrumentin soiton

Kuuntelu:

- tunnistaa musiikillisia vastakohtapareja, kuten korkea-matala, pitkä-lyhyt, nopea-hidas
- analysoi kuulemaansa musiikkia
- tunnistaa eri instrumentteja äänen perusteella
- tunnistaa suosikkilaulunsa ilman sanoja
- tiedostaa harmonian ja sointujen olemassaolon
- eläytyy kuulemaansa musiikkiin

Musiikkiliikunta:

- liikkuu tempossa dynaamisemmin
- Reagoi tempoon esim. laukka, varsahyppy, vuorohyppy
- pystyy toteuttamaan musiikkia kehollisesti
- pystyy itse suunnittelemaan pieniä koreografioita.

4 Interaktiivinen varhaisiän musiikkikasvatus

4.1 Internet musiikin oppimisympäristönä

Verkko-opetuksessa on ideana useimmiten kehittää opetuksen mielekkyyttä. Parhaimmillaan verkkomateriaali on yhteisökeskeistä ja opiskelijalle kohdennettua tietoa, jossa kaikki pääsevät hyötymään verkoston tarjoamista ideoista ja osaamisesta. Oppimisympäristön luominen verkkoon voi tukea ryhmän yhteisöllisyyden tunnetta ja samalla lisätä opiskelumotivaatiota. Internetin välityksellä oppiminen on yksilön omasta halusta ja tarpeesta lähtevää toimintaa, tavoitteisiin pääseminen vaatiikin siis opiskelijalta itseohjautuvuutta työskentelyssään. (Salavuo 2009, 346-349.)

Musiikin verkko-opetus on monipuolisesti mahdollista sekä potentiaalista alustaa luovan toiminnan edistämiseksi. WWW-selain tukee ääni-, video ja notaatiotiedostojen toistamista, joita pystytään helposti liittämään sivustoille. Tämä tuo mahdollisuuden laadukkaaseen musiikkikasvatukseen syrjäseuduillekin, sillä kansainvälisten maestrojen opetukseen pääsee verkossa videovälitteisesti. Internetiin ladatut videot ovat yksi toimivimmista verkko-opetuksen muodoista. (Salavuo 2009, 356-359.)

Tutustuimme opinnäytetyömme myötä erilaisiin musiikinopetuksen verkkosivustoihin, joista kaikki eivät olleet meille entuudestaan tuttuja. Halusimme ottaa selvälle, millaista musiikkikasvatusmateriaalia Internet tarjoaa. Emme varsinaisesti ole hyödyntäneet Nettimuskaria työstäessämme, vaan tahdoimme sivustaa itseämme musiikin verkko-opetusmateriaalien saralla. Esittelemme sivustot, joihin tutustuimme. Tiesimme, että Youtubesta löytyy paljon erilaisia musiikinopetus videoita, joita voi etsiä soitinkohtaisesti. Videot voivat olla englanninkielisiä, mutta ne ovat melko selkeitä ja tarpeeksi hitaasti eteneviä. Esimerkiksi ukulelen soitonopetusvideolla on laitettu otelauta ja sointukohdat näkyviin, joten opiskelija pystyy hyvin seuraamaan videota tai soittamaan sen mukana.

Rockway

Rockway on sivusto, josta löytyy musiikkia ja soitonopetusta netissä. Sivustolta löytyy opetusvideoita mm. rumpujen, koskettimien ja kitaran soittoon sekä sivustolta saa

opetusta myös kappaleiden tekoon. Videoihin pääsee tutustumaan ilmaiseksi, mutta sivustolle pystyy rekisteröitymään, jotta saa kaikki sivuston videot käyttöönsä. Tämä on silloin maksullista. Rockway-sivuston on perustanut kitaransoiton opettaja, Tom Stillman, jonka tarkoituksena oli viedä omille oppilailleen soittomateriaalia verkkoon vuonna 2006. Vuosien varrella sivusto on kasvanut ja herättänyt maailmanlaajuisesti kiinnostusta. Nykyään sivustolta löytyy satoja opetusvideoita ja opettajiakin on jo reilu 30. (Rockway 2014) Selaillessamme sivustoa, pidimme sitä laadukkaana ja löysimme päteviä ja tunnettuja opettajia Stillmanin lisäksi, mm. Olli Heiskanen, Anssi Kela ja Lenni-Kalle Taipale.

Aino Jordman (2011) arvioi opinnäytetyössään kymmentä musiikkipedagogisia palveluja tarjoavaa internetsivustoa. Arviointimenetelmänä hän käyttää omaa asiantuntija-arviointiaan pisteyttämällä sivustoja toimintojen mukaan. Näistä viisi on Suomen tunnetuimmat ja käytetyimmät verkko-oppimateriaalit: Aleatori ja Musiikinteoria 1, Mute, sekä Nuottila ja Solfatreenikämpä. Sivustoille yhteistä on se, ettei niitä tarvitse ladata tietokoneelle ja ne avautuvat suoraan selaimen. Sivustoilla löytyy tiedot käyttöoikeuksista, kuka sivustojen materiaalia saa käyttää ja missä yhteydessä. (Jordman 2011, 32.)

Aleatori

Tuottajana toimii Sibelius-Akatemia, sivuston toteuttajina on opettajia sekä opiskelijoita. Ulkoasultaan selkeä ja sisällöltään helppokäyttöinen Aleatori on helposti löydettävissä Google-hakukoneen avulla ja se ei vaadi erillistä sisään kirjautumista. Sivusto on musiikkiopistotasoinen säveltapailun ja harmoniaopin verkko-oppimateriaali. Aleatoria ei ole tarkoitettu itseopiskeluun, vaan kohderyhmänä ovat musiikinopettajat, jotka voivat hyödyntää materiaalia opetuksessaan. (Jordman 2011, 33-37.)

Musiikinteoria 1

Musiikinteorian lehtorin Aarre Joutsenvirran ja jazzmusiikin lehtorin Jari Perkiömäen luoma sivusto, jonka tuottajana toimii Sibelius-Akatemia. Sisältö on tarkoitettu itseopiskeluun ja sitä saa myös hyödyntää opetuksessa. Sivuston rakenne on selkeä ja looginen. Musiikinteoria 1 ei sisällä harjoituksia vaan toimii tiedonlähteenä musiikinteorian opiskeluun. Avoin verkkomateriaali ei vaadi kirjautumista ja se on lisensoitu

Creative Commons–lisenssillä, osa tekijänoikeuksista on jaettua tietyin ehdoin sivuston käyttäjän kanssa. (Jordman 2011, 37-41.)

Mute.

Tampereen yliopiston musiikintutkimus laitoksen toteuttama sivusto, jonka sisältöä on ollut tuottamassa musiikkitieteen opettaja Sakari Vainikka ja dosentti Vesa Kurkela. Mute. on avoin verkkosivusto, joka ei vaadi kirjautumista. Sisältö kattaa modaalisen ja tonaalisen musiikin peruskäsitteistön harjoituksia. Tarkkoja käyttöehtoja ei ole saatavilla, mutta sivusto on suunniteltu korkeakoulujen, ammattikorkeakoulujen ja musiikkiopistojen opiskelijoille, joten materiaali on suhteellisen haastavaa ja vaatii pohjatietoa. Mute. on helppokäyttöinen ja selkeä sivusto. (Jordman 2011, 41-46.)

Nuottila

Yksityiskäyttöön tarkoitettu Nuottila on Matti Jordmanin tuottama kuuntelu- ja teoriaharjoituksia sisältävä interaktiivinen musiikin opiskelusivusto. Harjoitusten kopiointi on kielletty ja opestustarkoitukseen on pyydetty erillinen lupa. Sivuston käyttö ei vaadi erillistä kirjautumista. Nuottilan harjoitusten tekemiseen ei tarvitse olla aikaisempaa musiikillista taustaa, sivustolla neuvotaan etenemään harjoituksissa helpoimmasta vaikeaan. Sisältö on johdonmukaisesti etenevä. (Jordman 2011, 46-51.)

Solfatreenikämppä

Kaikkien vapaasti käytettävissä oleva Solfatreeni-sivusto sisältää erilaisia säveltapailutehtäviä. Sivusto ei vaadi kirjautumista. Siitä on kaksi versiota, Solfatreeni vuodelta 2008 ja uudempi vuoden 2010 Solfatreeni. Vanhempaa Solfatreeniä ovat olleet tuottamassa Johanna Raivio, Mikko Mikkola, Sami Kainulainen, Mirja Kopra, Mika Sihvonen, Toni Lehto, Jarkko Välimaa ja Jukka-Pekka Berg. Vuoden 2010 sivusta vastaavat Sami Kainulainen, Heikki Saunanen ja Risto Ranta-aho. Solfatreenikämpässä ei mainita sen oppimistavoitteita, vaan tarkoituksena on tarjota monenlaisia tehtäviä oma-toimiseen säveltapailun harjoitteluun. Sivusto ei ole täysin helppokäyttöinen, mutta helposti opeteltavissa. Vanhemman käyttöjärjestelmän kanssa ilmenee tehtävissä latausongelmia. (Jordman 2011, 51-56.)

4.2 Varhaisiän musiikkikasvatus verkossa

Varhaisiän musiikkikasvatus materiaalia löytyy myös verkosta, esimerkiksi Yle Areenan Pikku Kakkosen Siinan laululeikit, Youtube videot sekä Ti-ti Nallen puuhasivut.

Pikku Kakkonen

Siina laulattaa ja leikittää lapsia Pikkukakkosen omilla värikkäillä ja houkuttelevilla sivuilla. Sivustolta löytyy myös erilaisia tehtäviä lapsille, jotka tukevat mm. kielellistä ja kognitiivista kehitystä, havainnointikykyä sekä lapsen taidekasvatusta (Pantsu 2010). Mielestämme sivut ovat mielenkiintoiset, monipuoliset ja sukupuolineutraalit. Sivusto on suunnattu monenikäisille lapsille, sillä sopivia tehtäviä löytyi leikki-ikäisille sekä koululaisille. Myös perheenpienimmät pääsevät osallistumaan Siinan laululeikkeihin yhdessä aikuisen kanssa, esim. aikuisen lennättäessä karpästä lapsen kehoon.

Ti-Ti Nallen puuhasivut

Sivustolta löytyy pääosin videoita ja lauluja, mutta myös väritystehtäviä. Ti-Ti Nallen laulut on säveltänyt Riitta Korpela, joka on valmistunut varhaisiän musiikinopettajaksi Sibelius-Akatemiasta. Laulujen aiheet ovat monipuolisia ja lauluista löytyy eri musiikkityylejä. Videot ovat lapsille mukavaa katseltavaa; videot vaikuttavat aidoilta arjen tilanteilta ja niissä esiintyy paljon eri-ikäisiä lapsia ja suloisia Ti-Ti Nalle-hahmoja. Sivusto on laadukas ja äänitteet hyvälaatuisia.

Löysimme myös samankaltaisen englanninkielisen sivuston kuin Ti-Ti Nallen sivut, MiDisaurus, mutta tämä sivusto vaatii rekisteröitymisen. Webster ja Hickey (2006, 383) toteaa MiDisauruksen kannustavan lasta eri musiikillisten elementtien käyttöön, kuten rytmi, rakenne ja melodia. MiDisaurus on suunnattu alle kouluikäisille (Webster & Hickey 2006, 384).

Mielestämme lapset voivat oppia musiikin eri elementtejä ilman konkreettisia soittimia. Lapsi pystyy verkkomateriaaleja seuraamalla laulamaan, leikkimään ja esimerkiksi rummuttamaan pöytään tai omaan kehoon harjoituksissa esiintyviä rytmejä. Lapsi kuulee musiikkia joka paikassa, joten lapselle kehittyy kulttuuriin sidonnainen musiikillinen korva. Tärkeää lapsille suunnatuissa verkkomateriaaleissa mielestämme

on, että sivusto on yksinkertainen, lapsille mielekäs ja sisältää lapsen kehitystä tukevaa materiaalia. Sivustolla ei pitäisi olla mitään ylimääräistä, vaan ainoastaan aihetta käsiteltävää asiaa, joka on tavoitteellista. Varhaisiän musiikinopettajien näkökulmasta tärkeää on myös suunnitella, onko sivusto suunnattu vain ainoastaan lapsille vai myös heidän vanhemmilleen.

Mediaympäristö on oleellinen osa lapsen arkea, ja on luonnollista, että sen jäljet näkyvät lapsen töissä (Rusanen & Torkki 2001, 92). Artikkelissaan, *Mistä on lapsen kuvat tehty*, Rusanen ja Torkki (2001) viittaavat lapsen kuvalliseen ilmaisuun, mutta meidän mielestämme tämä koskee myös musiikillista ilmaisua. Mediaympäristön ollessa lasten arkipäivää, he joutuvat entistä varhaisemmin kosketuksiin aikaisemmin kasvatuksessa eristettyihin asioihin. Virtuaalitodellisuuden myötä, lapset oppivat maailmasta entistä enemmän (Rusanen & Torkki 2001, 92).

Sosiaalisen kehityksen kannalta katsottuna, pidämme verkko-opetusta hieman negatiivisena asiana. Videoita seuraamalla ja äänitteitä kuuntelemalla lapselta puuttuu sosiaalinen vuorovaikutus oman ikäisten lasten kanssa. Verkkotukimateriaalien myötä lapselle ei välttämättä tule arkea rytmittävää musiikkitoimintaa, vaan näitä seurataan silloin kun keritään tai pahimmassa tapauksessa ei ollenkaan.

5 Nettimuskari Jyväskylän ammattikorkeakoulun Muskaristudion ”Taikas-Nelosille”

Muskaristudio on Jyväskylän ammattikorkeakoulun tuottaman kulttuuripalvelu, jossa musiikkileikkikoulua harrastetaan aina vauvasta esikoulu-ikään saakka. Alle 3-vuotiaiden ryhmissä aikuinen on mukana lapsen kanssa ja yli 3-vuotiaat lapset käyvät muskarissa ilman aikuista. Muskaristudiolla perinteisten ryhmien lisäksi tarjotaan taideintegraatio ja soittoryhmiä. Opettajakunta muodostuu Jamkin musiikinlaitoksen opettajista sekä musiikkipedagogiopiskelija harjoittelijoista. Muskaristudio toimii yhteistyössä mm. Jyväskylän Taidemuseon, Jyväskylän Tanssiopiston sekä Jyväskylän kaupungin kuvataidekoulun kanssa. Lukukausien päätteeksi muskarilaisille järjestetään

matineoita, joissa lapset pääsevät esiintymään yhdessä ryhmänsä kanssa. (Muskaristudio 2014.)

5.1 Suunnittelu

Saimme keväällä 2013 sähköpostia ohjaavalta opettajaltamme, jossa hän kysyi kiinnostustamme ryhtyä tekemään Nettimuskariprojektia opinnäytetyönämme. Ajatuksesta innostuneina, ryhdyimme suunnittelemaan toteutusta ko. projektia varten.

Keväällä sovimme muutamia tapaamisia ohjaavan opettajamme ja Eero Nukarin, joka toimii JAMKissa uusmediasuunnittelijana sekä on muskaristudion muskarilaisen isä, kanssa, jolta ajatus tähän opinnäytetyöhön lähti. Sovimme tapaamisissa, kuinka pyrimme tekemään nettisivut kahdelle muskaristudion ryhmälle, Taikas-Nelosille ja Taikas-Taaperoille, mutta lopulta tulimme siihen tulokseen, että toteutamme Nettimuskarin vain Taikas-Neloset -ryhmälle. Sovimme myös, että Eeron lisäksi apunamme tulisi olemaan kuvausryhmä, jotta saisimme laitettua laadukkaat videot nettiin. Suunnittelimme, että kuvausryhmä tulisi kuvaamaan erikseen meidän tekemät videot ja lasten tekemät videot ohjaavan opettajamme pitämässä muskarissa. Tarkoituksena oli saada laitettua nettisivuille myös muutama lapsiryhmän tekemä video meidän tekemiemme videoiden lisäksi.

Kesän aikana ajatus Nettimuskarista kypsyi mielessämme ja aloimme syksyllä suunnitella nettisivun sisältöä. Saimme ohjaavalta opettajaltamme suunnitelmat teemoista ja lauluista, joita hän tulisi luultavasti käyttämään syksyn ja kevään aikana. Ryhdyimme miettimään, minkälaisia sovituksia ja videoita haluaisimme lauluista tehdä ja kuinka laittaisimme lorut, kuvat ja laulujen sanat nettisivulle. Päätimme, että sovitamme laulut niin, että pystymme osan toteuttamaan itse ja osaan lauluista tarvitsimme apuja muilta opiskelijoilta kootaksemme suuremman bändin. Suunnittelun alusta alkaen meillä oli melko selkeä visio siitä, minkälaisen nettimuskarista haluaisimme tehdä. Alkuperäiset nettimateriaalit muuttuivat kuitenkin useaan otteeseen ja lauluja rupesi tulemaan enemmän kuin olimme alun perin suunnitelleet. Jouduimme

karsimaan lauluista, joita ohjaava opettajamme meille ehdotti. Videoiden toteuttaminen venyi joulua kohden useasti muuttuneiden suunnitelmien sekä omien aikataulumme takia.

Syksyn edetessä päätimme, että painotamme kevätlukukauden lauluja Nettimuskarin materiaaleissa ja laitamme muutaman syyslukukauden laulun ja lorun jälkikäteen.

5.2 Kyselylomakkeet vanhemmille ennen Nettimuskari-kokeilua ja tulokset

Teetimme muskarilaisten vanhemmille kyselylomakkeen, jolla halusimme selvittää vanhemmilta mahdollisia toiveita ja odotuksia Nettimuskaria koskien. Vastausten perusteella tavoitteenamme oli kohdentaa Nettimuskarin sisältöä Taikas-Nelosille sopivaksi.

Kysely on tietylle kohderyhmälle suunnattu tiedonkeruu muoto. Etuna kyselytutkimuksessa on, että sen avulla pystytään keräämään hyvinkin laaja tutkimusaineisto, sillä kysely voidaan kohdentaa suurelle joukolle ja kysymyksiä voidaan esittää useita. Kyselytutkimukseen liitetään myös heikkouksia, sillä kerätty aineisto voi olla pinnallista ja tutkimus teoreettisesti vaatimatonta. Haitoiksi luetaan mm. epätietoisuutta siitä, kuinka vakavasti vastaajat tutkimuksen ottavat sekä mahdollinen suuri vastausmattomuus kyselyyn. Kyselyä laatiessa käytetään yleensä kolme eri muotoa: avoimet kysymykset, monivalintakysymykset ja asteikkoihin perustuva kysymystyyppi. (Hirsijärvi, Remes & Sajavaara 2009.)

Taikas-Nelosten opettajana toimiva Leena Pansu oli aikaisemmin maininnut ryhmän vanhemmille tulevasta Nettimuskari-projektista. Halusimme kuitenkin itse henkilökohtaisesti lähettää sähköpostia, jossa esittelimme opinnäytetyömme. Esittelyn lisäksi sähköpostiin liitettiin kyselylomake (Liite 1), jonka vanhemmat tulostivat ja palauttivat meille täytettynä. Kysely toteutettiin nimellisenä, jotta tutkimustuloksia pystyttiin vertaamaan myöhemmin täytettävään loppukyselyyn. Kyselymme kattoi yhdeksän perhettä ja vastausprosentti aloituskyselyyn oli 70 %, kaikkien lasten vanhem-

mat eivät palauttaneet kyselylomaketta. Syyslukukauden alussa oli jo kysytty alustavasti vanhempien mielipidettä muskarituntien videoinnista, tämän lisäksi pyysimme sähköpostitse vanhemmilta videointiluvan, johon emme myöskään saaneet kaikilta vastausta.

Kyselyä laatiessamme pohdimme, mitä asioita tahdomme selvittää ja mikä olisi oleellista tietoa Nettimuskarin kannalta. Pidimme tärkeänä tietona lasten vanhempien musiikillista taustaa; onko sillä vaikutusta kiinnostukseen Nettimuskaria kohtaan ja kotona tapahtuvaan musisointiin. Lisäksi pyrimme saamaan kyselyn avulla vanhempien toiveita Nettimuskarin sisällöstä ja toteuttamaan niitä mahdollisuuksien mukaan. Päädyimme käyttämään kyselyssä monivalinta- sekä avoimia kysymyksiä (Hirsjärvi ym. 2009).

Pohdintojen jälkeen päädyimme jakamaan kyselyn kahteen osa-alueeseen. Ensimmäinen osio käsittää perheen musiikillista harrastuneisuutta, lapsen muskaritaustaa sekä vanhempien ammatillista tai harrastepohjaista musikaalisuutta. Kysyimme myös kotoa löytyvistä soittimista. Tutkimuksen toinen osio koskee Nettimuskaria ja siihen liittyviä odotuksia ja mahdollisia toiveita sisällöstä, käytetäänkö perheessä Internetiä yhdessä lapsen kanssa ja kuinka perhe tulisi hyödyntämään Nettimuskaria.

Musiikillinen tausta

Kyselyistä kävi ilmi, että jokaisessa perheessä, joilta saimme kyselyn takaisin, musiikki oli jollain tavalla läsnä arkielämässä. Yleisimpiä vastauksia olivat musiikin harrastamisesta kotona: musiikin kuuntelu ja laulaminen yhdessä lapsen kanssa. Suurimmalta osalta löytyi kotoa myös soittimia, kuten rytmisoittimia, helistimiä, kosketinsoitin, huuliharppu, kitara sekä ns. lelusoittimia. Kaikilla lapsilla ei ollut aikaisempaa muskaritaustaa, mutta useimmilla vanhemmilla tuntui olevan jonkinlainen musiikillinen tausta ammatin tai harrastuksen myötä.

Nettimuskari

Kaikilta kyselyyn vastanneilta perheiltä löytyi kotoaan Internet, joka helpottaa nettimuskarin hyödyntämistä. Internet tuntui olevan useasti lasten ja aikuisten käytössä, vähintään muutaman kerran viikossa. Yle Areenan Pikku kakkonen ja muut varhaisiän musiikkikasvatus verkkomateriaalit olivat suurimmalle osalle tuttuja Internetissä.

Yleisesti kyselyistä kävi ilmi, että vanhemmat odottivat Nettimuskarin olevan väylä, jonka kautta vanhemmat kuulisivat ja oppisivat muskarissa käytettyjä lauluja ja loruja, koska eivät ole itse mukana ryhmässä. Kyselyissä mainittiin myös, että tätä kautta muutkin sisarukset pääsisivät nauttimaan musiikista, vaikka eivät itse muskarissa kävisikään. Vastauksissa mainittiin myös, että Nettimuskari voisi toimia väylänä, jolla saisi palautetta muskarilaisen musiikillisesta kehityksestä. Nettimuskarin sisällöstä toivottiin pääosin löytyvän kuvia, laulunsanoja ja videoita. Viimeiseen kysymykseemme kaikki vastasivat myöntävästi: aiotteko hyödyntää Nettimuskaria?

5.3 Toteutus

Atk-avustajanamme toiminut Eero Nukari avasi meille Jyväskylän ammattikorkeakoulun nettioppimateriaali-sivupohjan, jolle Nettimuskari luotiin. Hän ohjasti meitä sivuston käytössä; kuinka luoda uusia kansioita ja miten materiaalia sivustolle ladataan. Saimme Eeron kautta myös yhteyden Jyväskylän ammattiopiston kuvausryhmään, joka koostui yhdestä media-alan opettajasta ja kahdesta harjoittelijasta. Heidän oli tarkoitus auttaa meitä videoiden kuvauksessa ja leikkaamisessa.

Videoiden kuvaus

Ensimmäisten videoiden kuvaaminen Nettimuskaria varten suoritettiin JAOn kuvausryhmän avustuksella lokakuussa 2013. Tällöin videoimme sivustolle tulevan muskarin aloituslaulun, Muskari nyt alkakoon, saman jota Taikas-Neluset –ryhmä käyttää. Varsinaisen musiikkikasvatuksenopiskelijat olivat tehneet meille kaksi hienoa sovitusta, joten näitä molempia päätettiin käyttää Nettimuskarissa.

Kuvaukset jatkuivat maaliskuussa 2014 omilla kameroillamme, sillä aikatauluista sopiminen kuvausryhmän kanssa ei onnistunut. Nämä kuvaukset jakaantuivat kolmeen osaan. Kokosimme opiskelijakavereistamme bändin, jotka soittivat kanssamme muutamilla videoilla. Varsinaisia harjoituksia meillä oli vain yhdet, sillä yhteisen harjoitusajan löytäminen isolle porukalle osoittautui haastavaksi. Harjoituskerralla jaoimme nuotit ja kävimme läpi kuvattavaksi suunnittelemamme laulut. Olimme suunnitelleet kappaleiden sovituksia jo etukäteen, mutta bändiharjoituksissa sovitukset hioutuivat

valmiiksi. Muiden opiskelijoiden tuki kappaleiden kokoon saamisessa olikin meille tervetullut. Bändin kanssa videointiin käytimme kaksi päivää ja saimme Nettimuskariin kappaleet *Muotilaulu*, *Pöllö se on* ja *Sataa aina vaan*.

Materiaalia sivustolle kuvasimme vielä huhtikuussa 2014, jolloin kuvasimme Taikas-Nelosek –muskariryhmän tunnilla. Tällöin kuvattiin *Orkesterilaulu*, jossa lapset soittivat rumpuja ja clavekseja ja lauloivat. Tämän lisäksi halusimme saada sivustolle ryhmän oman loppulaulun, *Loppuleija*.

Materiaalin vieminen Nettimuskariin

Nettimuskari on hyvin yksinkertainen salasanalla suojattu verkko-oppimateriaalia sisältävä sivusto. Jaoimme materiaalin kahteen kansioon ”Kevät” ja ”Syksy”, näiden alta löytyvät omina kansioinaan laulujen sanat ja nuotit, lorut sekä videot ja äänitteet. Lisäsimme videoiden ja lorujen yhteyteen leikkiohjeita, joita lapsi voi yhdessä vanhemman kanssa kotioiloissa harjoitella. Tekijänoikeudelliset asiat varmistimme etukäteen ottamalla yhteyttä säveltäjiin, joiden lauluja olimme aikeissa käyttää.

Suurin työ Nettimuskarin suunnittelun ohella oli materiaalien vieminen sivustolle. Nukarilta olimme saaneet selkeät ohjeet, kuinka videoita ja muuta materiaalia pystyy sivustolle siirtämään. Tekstin tuottaminen sivustolle oli helppoa, mutta asettelun kanssa oli ongelmia, esimerkiksi nuotit olivat PDF-tiedostoina eivätkä ne aluksi näkyneet sellaisena sivustolla kuin olisimme halunneet. Erehdyksien ja useiden kokeilujen kautta saimme lopulta nuotit ladattua niin, että lopputulos oli sellainen kuin pitikin. Ongelmaksi osoittautui myös omin avuin kuvaamamme videot ja niiden leikkaaminen. Ensimmäinen yritys leikata videoita ei onnistunut, sillä ne latautuivat nettiin alkuperäisessä muodossaan. Lopulta saimme videoiden leikkauksen onnistumaan ja oikean pituiset videot ladattua Nettimuskariin.

Muskaristudio
Nettimuskari

Videot ja äänitteet
SATAA AINA VAAN

Sataa aina vaan

Soitto-ohje:

Nopeat osat (nuotissa merkattu A ja B "Sataa sataa aina aina vaan...") rummutellaan nopeasti musiikin tahdissa. Hidas osa (nuotissa C "Virtanaan vesi valuu vaan") sivellään rumpun kalvoa/ hierotaan käsiä yhteen suhisten. Miettiikää yhdessä lapsen kanssa, mihin kaikkialle kotona voi rumputtaa, esim. kattila, lattia, sohvatyyny, pöytä...

Sivut

- ▶ Tervetuloa Nettimuskariin
- ▶ Taikas-Nelostet
- ▶ Kuvia Taikas-Nelosten taidenäyttelystä
- ▶ Varhaisiän musiikkikasvatuksen tavoitteet
- ▶ Syksy
 - ▶ Laulujen sanat ja nuotit
 - ▶ Lorut
 - ▶ Videot ja äänitteet
- ▶ Kevät
 - ▶ Laulujen sanat ja nuotit
 - ▶ Lorut
 - ▶ Videot ja äänitteet

Linkit

- ▶ Log in
- ▶ Muskaristudio

Kuva 2. Nettimuskari-sivusto

5.4 Kyselylomakkeet vanhemmille Nettimuskari-kokeilun jälkeen ja tulokset

Loppukysely (Liite 2) toteutettiin alkukyselyn tavoin sähköpostitse. Painotimme, että kyselyyn vastaaminen on tärkeää, jotta saamme selville Nettimuskari-kokeiluun liittyviä tuloksia. Laitoimme ennen palautuspäivää vielä muistutuksen vanhemmille, jotta kaikki muistaisivat vastata kyselyymme. Ilman erillistä muistuttamista tuli vain kaksi vastausta. Määräaikaan mennessä saimme vastauksia yhden lisää. Päätimme muistuttaa vanhempia vielä kerran, tämä toi meille lisää kolme vastausta. Lopullinen vastausten määrä on loppukyselyssä sama kuin aloituskyselyssä, vastausprosentti oli 70%. Olisimme toivoneet kyselyyn vastanneiden lukumäärän olevan suurempi, mutta tulimme siihen tulokseen, että saamme suuntaa antavan tiedon pienemmälläkin määrällä, sillä vastauksissa kävi ilmi hyvin samoja asioita.

Tulokset

Nettimuskari oli kaikille vastanneille uusi kokemus ja siihen oli tutustuttu kotona yhdessä lapsen kanssa. Vain yksi vastanneista kertoi, että he eivät olleet tutustuneet materiaaliin kotona. Lisäksi kaikki vastasivat, että sivusto on helppokäyttöinen. Nettimuskaria oli hyödynnetty monivalinta-kohdan mukaan; laulaen, kuunnellen, liikkuen ja leikkien. Monivalinnassa oli vielä kohta ”soittaen”, jota kukaan ei ollut kotona kokeillut. Nettimuskari ei innostanut tutustumaan verkon tarjoamiin muihin varhaisiän musiikkikasvatus-materiaaleihin. Yksi vastanneista oli lisännyt kysymyksen perään ”vielä”, joten mahdollisesti tulevaisuudessa niihin voitaisiin tutustua. Jatkoa koskien kysyimme, olisivatko vanhemmat halukkaita jatkamaan Nettimuskarin parissa, tähän kaikki, paitsi yksi, vastasivat kyllä. Viimeinen kysymys oli avoin, johon vanhemmat saivat antaa ”ruusuja ja risuja” koskien Nettimuskaria. Otteita avoimen kysymyksen vastauksista:

- Alussa melko vähän materiaalia, alkuinnostus hyytyi

+ Aikuinen pääsee Nettimuskarin kautta tutustumaan muskarilauluihin

+ Lapsi tykkää sivustolla olevista tutuista lauluista

- Materiaalia voisi olla enemmän

- Videoita voisi olla enemmän

+ Laulujen sanat ja videot kivoja

+ Videot parhaita

6 Pohdinta

Ideana Nettimuskarin toteuttaminen Muskaristudiolle vaikutti mielenkiintoiselta ja haastavalta. Prosessin valmistaminen ideasta toimivaan Nettimuskari-sivustoon oli pitkä, tapahtumarikas ja opettavainen. Projektin alun suhteen meinasi olla pieniä käynnistysvaikeuksia, sillä kenellekään ei ollut täysin selkeää kuvaa siitä, millainen prosessi kokonaisuudessaan tulisi olemaan. Tutkimuskysymyksien laatiminen vaikutti siihen, mitä Nettimuskarilta loppujen lopuksi haluttiin lähteä hakemaan.

Opinnäytetyömme idean synnyttyä, me ja ohjaavamme opettajamme, olimme todella innoissamme ryhtyessämme työhön. Aluksi ohjaava opettajamme näytti meille kausi- ja tuntisuunnitelmansa ja saimme muutaman lauluehdotuksenkin, joita lähdimme työstämään. Matkan varrella laulut kuitenkin vaihtuivat ja vaihtoehtoja alkoi olla enemmän kuin pystyimme tekemään. Meidän alkuinnostuksemme hieman hiipui siinä vaiheessa, kun materiaaleja alkoi olla liikaa ja meille oli epäselvää, minkälaisia versioita lauluista pitäisi tehdä. Aluksi kuvittelimme, että voisimme tehdä Nettimuskarimateriaaleista sellaisia kuin itse halusimme, mutta saimmekin hataria ohjeita miten muskarilaiset olivat ko. lauluja harjoitelleet. Ne olisi haluttu myös sivustolle sellaisinaan. Olisimme tässä tilanteessa voineet olla aktiivisempia ja kysyä neuvoa, kuinka edetä projektissamme ja kuinka tehdä lopulliset kappalevalinnat Nettimuskariin. Ymmärsimme, että Nettimuskari olisi tukipaketti muskarin ohessa, johon laittaisimme vaihtoehtoisia toteutustapoja lauluihin sekä muuta, omaa materiaalia teemaan liittyen, kun emme olleet itse mukana ryhmän toiminnassa.

Tarkoituksenamme oli saada Nettimuskariin monipuolisia videoita, joissa esiintyjinä olisivat meidän lisäksi muskarilapset sekä opiskelijakavereitamme. Kysyimme ennen harjoitusten aloittamista laulujen tekijöiltä luvat sähköpostitse materiaalien viemiseen Nettimuskariin, jotta saimme tekijänoikeus asiat kuntoon. Vastausten odottaminen vei aikaa ja sähköposteja tuntui olevan niin paljon, että vastaukset hukkuivatkin hetkeksi sähköpostivyöryyn. Viimein pääsimme aloittamaan harjoitukset opiskelukavereidemme kanssa, kun luvat laulujen julkaisemiseen olivat kunnossa. Panostimme näihin videoihin, jotka teimme yhdessä muiden opiskelijoiden kanssa ja tästä syystä meidän omat videomme jäivät sivuun. Olisimme voineet toteuttaa Nettimuskarin

myös sillä tavalla, että olisimme laittaneet useamman, yksinkertaisemmin toteutetun laulun, jotta sivustolta olisi löytynyt kattavammin materiaalia. Halusimme kuitenkin tehdä mukavat sovitukset lauluille ja innostuimmekin toteuttamaan videot vaikeamman kaavan kautta, joten bändin kanssa harjoittelu vei enemmän aikaa kuin alussa olimme kuvitelleet. Omien aikataulujemme yhteensovittamisessa oli vaikeuksia, joten videoiden onnistunut kuvaaminen pitkittyi.

Kävimme myös kuvaamassa muskarissa kaksi lasten esittämää laulua, mutta osa vanhemmista oli ihmetellyt, kun menimme kameran kanssa tunnille. Kaikki eivät mielestään olleet antaneet lupaa lapsensa kuvaamiseen. Ihmettelimme tätä kovasti, sillä olimme käyneet muskarissa esittäytymässä ja kertomassa projektistamme, lähettäneet erikseen sähköpostia, lisäksi meidän ohjaavaopettajamme oli puhunut ryhmäläisten vanhemmille tulevasta opinnäytetyöstämme, joten luulimme kaikkien tietävän mistä toiminnassamme oli kyse.

Nettimuskarin tekeminen oli melko työläs, mutta mukava projekti ja olemme tyytyväisiä toteuttamaamme sivustopohjaan. Mielestämme aloittamamme työ on hyvällä mallilla ja sitä on hyvä jatkaa ja mahdollisesti myös kehittää eteenpäin. Suunnittelu- vaiheessa kuvittelimme saavamme toteutettua oikein värikkään ja houkuttelevan sivuston, mutta Jamk:n sivustopohjat eivät olleet aivan sellaisia kuin olimme kuvitelleet. Alussa mukana olleiden yhteistyökumppaniemme, media-alan opiskelijoiden ja opettajan muodostaman kuvausryhmän, poisjääminen vaikeutti hieman sivuston toteutusta. Meillä ei nimittäin ollut aikaisempaa kokemusta videoiden leikkaamisesta tai lataamisesta nettiin.

Nettimuskaria työstäessämme aloimme tutustua lähdemateriaaliin toiminnallisen opinnäytetyön raportointia varten. Palautimme mieleemme myös varhaisiänmusiikkikasvatuksen pääkohtia sen historiasta aina tavoitteelliseen musiikkikasvatukseen. Internetin tarjoamat musiikkikasvatusmateriaalit olivat meille uusia ja tahdoimmekin tutustua niihin. Lapsille suunnatuista verkkomateriaaleista saimme hyviä ideoita Nettimuskarin videoihin. Opinnäytetyömme kirjalliseen osioon halusimme raportoida myös nuorille ja aikuisille suunnatuista sivustoista, joita olivat mm. Aleatori ja Solfatreenikämpä.

Olimme opinnäytetyömme toteutuksen aikana monien eri ihmisten kanssa tekemisissä, jotka auttoivat meitä tämän projektin toteutuksessa. Kuten olemme aikaisemmin sanoneet, aikataulujen sopiminen oli yksi suurimmista haasteista. Välillä tuntui, että yhteistyöporukkamme oli liian suuri, sillä projektin aikana, yhteistyön piti toimia Eero Nukarin, kuvausryhmän, ohjaavan opettajamme, kasaamamme bändin, laulun-tekijöiden sekä lasten ja heidän vanhempiensa kanssa. Kaikkien oli vaikea pysyä ajan tasalla, missä vaiheessa projektimme milloinkin oli. Tällaisessa tilanteessa meidän olisi mielestämme tullut olla koko ajan aktiivisia ja tilanteen tasalla. Välillä jätimme projektin ”oman onnensa nojaan” ja palasimme siihen, kun olimme antaneet tilanteen rauhoittua.

Toteuttamastamme työstä tuli mielestämme hyödyllinen ja toimiva paketti, joka tukee lapsen musiikillista kehitystä ja helpottaa muskarissa käytettyjen laulujen viemistä myös kotiväen tietoon. Mielestämme tällainen verkkotukimateriaali on hyödyksi lapsen musiikin oppimiselle, mutta pohdimme myös, mitä haittapuolia tällaisesta opetusmenetelmästä voisi olla. Lapsi pääsee käsiksi verkkomateriaaleihin milloin ja melkein missä vain, mutta tuleeko verkkomateriaalin käytöstä säännöllistä vai jääkö se vain tutustumisasteelle? Nettimuskarin käyttäjien, mutta myös sivuston päivittäjän tulee olla aktiivisia, jotta tämän tukimateriaalin saa toimivaksi. Verkkomateriaalia selaillessaan, lapsi kiinnostuu ja oppii käsittelemään jo varhaisessa vaiheessa tulevaisuudessa vaadittujen laitteiden käyttöä. Riskinä pidämme, että muodostuuko lapselle pakkomielle näitä laitteita kohtaan, miten käy alkeellisempien ja perinteisempien leikkien ja välineiden? Pyrimme verkkotukimateriaalillamme tuomaan lapselle mielekkään lisän tavoitteelliseen musiikin harjoitteluun, emme siis tahdo, että verkko-opetus olisi ainoa opetusväline musiikin harrastamiseen, vaan osa musiikin opettamisen kokonaisuutta.

Taikas-Neloseet ryhmä koostuu yhdeksästä perheestä. Kyselytutkimuksessa otos ei ollut kovin suuri ja vastausten määrä ei kattanut jokaista perhettä. Uskomme kuitenkin saaneemme kyselyyn vastanneilta tärkeitä ja totuudenmukaisia tuloksia kosken Nettimuskaria. Kyselyn kanssa meidän olisi pitänyt olla jo alusta alkaen selkeämpiä, jotta vastausprosentti olisi luultavasti voinut olla korkeampi. Emme pitäneet kiirettä alkukyselyn kohdalla, joten vanhemmat saattoivat jopa unohtaa kyselymme. Loppukyselyn aikana osasimme jo muistuttaa vastaamisesta.

Jatkossa toivoisimme, että Jyväskylän ammattikorkeakoulun opiskelijoille avautuisi mahdollisuus osallistua Muskaristudion toimintaan Nettimuskarin päivittämisessä. Opiskelijat saisivat tätä kautta kartutettua harjoittelu- tai projektipisteitään kirjaimalla työtunnit ylös, joita on käyttänyt Nettimuskarin parissa päivittäen sivustoa tai kuvaamalla esim. muskariryhmää. Olisi hienoa, jos kaikki Muskaristudion ryhmät saisivat omat sivut ja pääsisivät täten hyötymään aloittamastamme sivustosta. Kehittämissideana näkisimme sivuston hyödyn lisäämistä myös ns. tiedottamiskanavana muskarin ja kodin välillä, josta löytyisi tiedotteita ja tapahtumakalenteri. Mahdollisuutena sivustolla olisi myös vanhempien keskinäinen keskustelu, joka vahvistaisi muskarilaisten vanhempien yhteisöllisyyden tunnetta. Avoimeksi jää, mitä tapahtuu sivustolle jo ladatulle materiaalille: tullaanko Nettimuskarista tekemään sellainen sivusto, jossa olisi enemmän videoita muskariryhmästä ja säilytetäänkö nämä materiaalit, jotta ryhmän kehitys vuosien saatossa olisi nähtävillä?

Tulevina varhaisiänmusiikin opettajina toivomme, että tämän väylän kautta muskarissa koettu ilo ja oppimiskokemukset olisivat koko ajan läsnä lapsen arjessa ja myös aikuinen näkisi nämä vaiheet, jotka johtavat lapsen musiikillisen kehityksen kautta tulleisiin oppimisharppauksiin. Näin ollen aikuinen tiedostaa olleensa mukana matkalla, jonka lapsi käy oppiessaan uusia musiikillisia taitoja.

Mitä musiikki on? "Ääniä."

Mikä äänistä tekee musiikkia?

"Niitä on mukava kuunnella ja kokeilla."

Miksi musiikkia tarvitaan?

"No, siks', ettei maailma olis' niin hiljainen paikka."

Mitä sinä ajattelet musiikista?

"No, se on semmosta kivaa tekemistä, saa soittaa ja tanssia ja mukavaa on kun lauluissa on leikki ja joskus on semmosta musiikkia jossa ei ole leikkiä ja siihen on mukava itse keksiä joku juttu."

Maria 6v.

Lähteet

Dissanyake, E. 2000. Art and Intimacy. How the Arts Began. The University of Washington Press. USA.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.

Jordman, A. 2011. Musiikin perusteet verkossa. Opinnäytetyö. Metropolia ammattikorkeakoulu, kulttuuriala, musiikin koulutusohjelma. Viitattu 29.4.2014. https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/30060/Jordman_Aino.pdf?sequence=1/.

Krokkfors, M. 2010. Ovet auki myös perheen pienimmille – Musiikkikoulutusta vuosituhannen vaihteessa. Teoksessa Ahola, A. & Nikulainen, J. 2010. Aika laulaa lapsen kanssa – Polkuja lastenmusiikin historiassa. Helsinki: WSOY, 146-147 & 149-150.

Liukko, S. 2013. Opinnäytetyön raportointiohje. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Viitattu 8.5.2014. <http://oppimateriaalit.jamk.fi/raportointiohje/tag/toiminnallinen-opinnaytetyo/>.

Marjanen, K. 2005. Varhaisiän musiikkikasvatus. Teoksessa Suomen musiikkikasvatuksen vuosikirja 2002–2004. 2005. Toim. Louhivuori, J. Helsinki: Suomen musiikkikasvatusseura – FISME ry., 64.

Metropolia. Hae opiskelijaksi. Viitattu 10.5.2014. <http://www.metropolia.fi/haku/koulutustarjonta-nuoret-kulttuuri/musiikki/> Metropolia ammattikorkeakoulun Musiikin koulutusohjelman esittelysivu.

Musiikin moniosaajaksi. Musiikin koulutusohjelma. Viitattu 10.5.2014. <http://www.jamk.fi/fi/Koulutus/Kulttuuriala/Musiikin-koulutusohjelma/> Jyväskylän ammattikorkeakoulun Musiikin koulutusohjelman esittelysivu.

Muskaristudio. Viitattu 12.5.2014. <http://www.jamk.fi/fi/palvelut/kulttuuripalvelut/muskaristudio/>

Opetushallitus. Taiteen perusopetuksen musiikin laajan oppimäärän opetussuunnitelma 2002. Viitattu 10.5.2014. http://www.oph.fi/download/123013_musiik_tait_ops_2002.pdf.

Pantsu, L. 2010. Ensimmäiset elämämykset – musiikki ja muut taiteet osana vauvaperheiden elämää. Lisensiaatintutkielma. Jyväskylän yliopisto, Musiikin laitos.

Pantsu, L. 2012. Tavoitteellinen varhaisiän musiikkikasvatus. Varhaisiän musiikkikasvatuksen lehtorin luento syksyllä 2012 Jyväskylän ammattikorkeakoulussa.

Pantsu, L. 2012. Varhaisiän musiikkikasvatus didaktiikka. Varhaisiän musiikkikasvatuksen lehtorin luento syksyllä 2012 Jyväskylän ammattikorkeakoulussa.

Pikku Kakkonen. Viitattu 25.4.2014. <http://yle.fi/pikkukakkonen/#/>. Ylen Pikku Kakkosen tehtäväsivusto.

Rockwayn historia. Viitattu 2.5.2014. <http://www.rockway.fi/kitara/historia/>.

Ruokonen, I. 2001. Äänimaisemia ja ilmaisun iloa musiikin kielellä. Teoksessa Taiteen ja leikin lumous: 4-8-vuotiaiden lasten taito- ja taidekasvatus. 2001. Karppinen, S., Puurula, A. & Ruokonen, I. Helsinki: Finn Lectura, 120 & 126.

Ruokonen, I. 2006. Taide lapsen elämän ilmauksena. Musiikin näkökulma. Teoksessa Lapsi ja taide. Puheenvuoroja taidekasvatuksesta. 2006. Tarkkonen, T. & Sassi, P. Helsinki: Cultura Oy, 11.

Rusanen, S. & Torkki, K. 2001. Mistä on lapsen kuvat tehty. Teoksessa Taiteen ja leikin lumous: 4-8-vuotiaiden lasten taito- ja taidekasvatus. 2001. Toim. Karppinen, S., Puurula, A. & Ruokonen, I. Helsinki: Finn Lectura, 92.

Salavuo, M. 2009. Verkkoympäristöt musiikinopetuksessa ja –opiskelussa. Teoksessa Louhivuori, J., Paananen, P. & Väkevä, L. 2009. Musiikkikasvatus: Näkökulmia kasvatukseen, opetukseen ja tutkimukseen. Vaasa: Suomen Musiikkikasvatusseura – FISME ry., 346-359.

Ti-ti Nallen puuhasivut. Viitattu 25.4.2014. <http://titinalle.fi/puuhasivut/>.

Vilka, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Tammi.

Webster, P. R. & Hickey, M. 2006. Computers and Technology. Teoksessa McPherson, G. 2006. *The Child as Musician – A Handbook of Musical Development*. United States of America: Oxford University Press, 383-384.

Wood, D. 1996. *Move, Sing, Listen, Play*. Canada: Alfred Music Publishing.

Liitteet

Liite 1 Kysely 1/2 Taikas-Nelosten huoltajille talvella 2013

KYSELY 1/2 TAIKAS-NELOSTEN HUOLTAJALLE

NETTIMUSKARI

Me varhaisiän musiikinopettajaopiskelijat teemme opinnäytetyönämme verkko-opetusmateriaalin Jyväskylän ammattikorkeakoulun Muskaristudion ”Taikas-Nelostet”-ryhmälle. Tavoitteenamme on tuoda muskarin laulut ja leikit kotinne verkon välityksellä. Toivomme, että muskarin jälkeen lapsen musiikki jatkua yhdessä kotiväen kanssa.

Musiikillinen tausta

1. Harrastatteko musiikkia kotona?

kyllä —
ei —

2. Jos vastasit kysymykseen numero 1 kyllä, (muussa tapauksessa siirry kohtaan 3)

Kuinka harrastatte musiikkia kotona? Voit valita useamman vaihtoehdon.

soittaen —
laulaen —
kuunnellen —
muulla tavalla, miten? _____

3. Löytyykö kodistanne soittimia?

kyllä, mitä soittimia?

ei _____

4. Vanhempien musiikillinen tausta? Voit valita useamman vaihtoehdon.

harrastuspohjainen:

soitto _____

laulu _____

kuuntelu _____

tanssi _____

ammattillinen:

musiikinopettaja _____

soiton/laulunopettaja _____

tanssinopettaja _____

varhaisiän musiikkikasvattaja _____

muu, mikä? _____

5. Onko perheessänne muita lapsia, jotka harrastavat musiikkia?

kyllä _____

ei _____

6. Taikas-Nelosenne aikaisempi muskaritausta?

masumuskari _____

vauvaryhmä (3kk-11kk) _____

taaperoryhmä (1v-2v) _____

leikki-ikäisten ryhmä (3v) _____

NETTIMUSKARI

7. Onko kotonanne internet?

kyllä _____

ei _____

8. Kuinka paljon käytätte internetiä yhdessä lapsen kanssa?

- päivittäin _____
muutaman kerran viikossa _____
muutaman kerran kuussa _____
emme käytä lainkaan _____

9. Oletteko tutustuneet internetin tarjoamiin varhaisiän musiikkikasvatus materiaaleihin (esim. Yle Areenan Pikku Kakkonen)

- kyllä _____
ei _____

10. Mitä odotuksia Nettimuskarista?

11. Toivoisin Nettimuskarin sisältävän... Voit valita useamman vaihtoehdon

- kuvia _____
nuotteja _____
laulun sanoja _____
videoita _____
jotain muuta, mitä? _____

12. Aiotteko hyödyntää Nettimuskaria?

- kyllä _____
ei _____

KIITOS OSALLISTUMISESTA KYSELYYN!

Liite 2 Kysely 2/2 Taikas-Nelosten huoltajille keväällä 2014**KYSELY 2/2 TAIKAS-NELOSTEN HUOLTAJALLE****NETTIMUSKARI****1. Nettimuskari oli meille uusi kokemus**

Kyllä _____
ei _____

2. Olemme tutustuneet Nettimuskariin yhdessä lapsen kanssa

kyllä _____
ei _____

3. Nettimuskari on helppokäyttöinen

kyllä _____
ei _____

4. Hyödynnämme Nettimuskaria kotona... (voit valita useamman vaihtoehdon)

laulaen _____
kuunnellen _____
liikkuen _____
soittaen _____
leikkien _____

5. Innostuimme tutustumaan myös muihin varhaisiän musiikkikasvatuksen tukimateriaaleihin verkossa

kyllä _____

ei _____

6. Haluaisimme hyödyntää Nettimuskaria myös jatkossa

kyllä _____

ei _____

7. Risuja (-) ja ruusuja (+) ensimmäisestä Nettimuskari-kokeilusta

KIITOS OSALLISTUMISESTA KYSELYYN JA AURINKOISTA KESÄÄ!

